

Tko je Chomsky?

John Zerzan

Noam Chomsky je vjerojatno najpoznatiji američki anarhist, što je pomalo čudno uzme li se u obzir da u političkom smislu zauzima poziciju liberalnog ljevičara, dok je na području lingvističke teorije izrazito reakcionaran. Chomsky je neprijeporno dobrohotan, iskren, neumoran aktivist što samo po sebi, nažalost, njegovu misaonom aparatu ne osigurava nikakvu osloboditeljsku vrijednost.

Čitajući njegove mnoge knjige i razgovore, čovjek uzalud traga za anarhističkom ili bilo kakvom cjelovitom kritikom. Na izravno pitanje *Je li vlast inherentno loša?*, Chomsky je odgovorio (28. siječnja, 1988.) niječno. U svojim djelima Chomsky je kritičan prema politici vlasti, ali ne i prema vlasti samoj, ističući kako je motiviran *svojom građanskom dužnošću*. Svojevrsan *lajtmotiv* u njegovu djelu je prizivanje demokracije: *prave demokracije, pravog sudjelovanja, aktivne uključenosti* i sličnog.

Njegov je cilj postizanje *visokog stupnja demokratizacije*, ali ne i zamjena koncepta političke vlasti, iliti demokratske vlasti, stanjem obilježenim izostankom vlasti, koje nazivamo anarhija. Utoliko nimalo ne iznenađuje što se njegova nastojanja iscrpljuju u reformističkim, konkretnim zahvatima kao što je, primjerice, simboličko odbijanje plaćanja poreza ili pak članstva u ACLU. Umjesto kritike kapitala, njegovih oblika, kretanja, itd., Chomsky zagovara *uspostavu društvenog nadzora nad ulaganjima. To je društvena revolucija*. Ovaj je zaključak uistinu smiješan.

U središtu se njegove pozornosti nalazi, gotovo isključivo, vanjska politika Sjedinjenih Država, pri čemu ta interesna suženost upućuje na izrazitu konzervativnost ovoga radikalnog mislioca. Dok se poticanje aktivnog uključivanja u prostor politike kosi s potencijalno subverzivnim izbjegavanjem sudjelovanja u tome prostoru, Chomskyjevo isticanje državnštva po sebi teži potvrđivanju koncepta države. Potpuno zanemarivanje ključnih pitanja (poput pitanja prirode i žena, da spomenem samo dva), čini ga još manje relevantnim.

U kontekstu međudržavnih odnosa, značajke Chomskyjeva zahvata jednako su razočaravajuće. Središte interesa je Bliski istok, dok je tretiranje tog pitanja sve prije nego anarhistička ili antiautoritarna analiza. Autor ustrajno zagovara (u knjigama kao što je *The Faitfull Triangle*) dvodržavno rješenje palestinskog pitanja. Karakteristična formulacija glasi: *Izraelu bi, u okviru njegovih međunarodno priznatih granica, bila dodijeljena prava što ih ima svaka država u međunarodnom sustavu – ništa manja, niti veća*. Takvo stajalište potpuno se uklapa u postojeći sustav političkog odlučivanja i sve ono što takav sustav legitimira. Upitan kojem se političaru najviše divi, Chomsky je – slijedeći istu misaonu ravan – izdvojio (*Voices of Dissent*) centrističkog salvadorskog političara Rubena Zamoru.

Chomsky se u više navrata požalio da sadašnji sustav, uz pomoć poslušničkih medija, svim silama nastoji marginalizirati njegovu poziciju. Utoliko je prilično ironično da je sâm Chomsky učinio sve što je mogao kako bi pridonio znatno većoj marginalizaciji anarhističke perspektive. U mnogim oglasima i istupima istaknuo je časopise kao što su *The Nation*, *In These Times* i *Z Magazine*, ali nikada nije spomenuo *Anarchy*, *Fifth Estate* ili neku drugu antiautoritarnu publikaciju. Nekritičko promicanje liberalno-ljevičarskih medija i potpuno zanemarivanje anarhističkih medija teško da se može pripisati slučaju ili pukom previdu. Štoviše, tijekom 1982. godine sam razmijenio s njime nekoliko pisama na spomenutu temu. Iznio je prilično nejasan, proljevičarski odgovor i nastavio s radom leđima okrenut svakome anarhističkom gledištu.

Nova knjiga razgovora s Chomskym naslovljena *Class Warfare*, promovirana je u liberalno-ljevičarskim krugovima kao *pristupačno razmatranje Republikanske Revolucije*. Knjiga navodno pruža odgovore na pitanja kao što je, primjerice, *zašto Chomsky, kao pobornik anarhističkih ide-*

ala, zagovara jačanje federalne vlasti. Pravi odgovor, bolno razvidan, jest da Chomsky uopće nije anarhist.

Kao dugogodišnji profesor na Massachusetts Institute of Technology, Chomsky je stekao slavu i bogatstvo izlaganjem vlastitih koncepata naravi jezika. Profesor Chomsky jezik vidi fiksnim, prirođenim dijelom *ljudske naravi* (Barsamian). Jezik se razvija slijedeći unaprijed određeni pravac, slično razvoju tjelesnih organa. U tom smislu, Chomsky tvrdi da se jezik *jednostavno pojavio* i da bismo ga trebali proučavati *kao što proučavamo bilo koji dugi problem na području biologije*.

Drugim riječima, jezik – ta ključna sastavnica kulture – nema nikakve veze s kulturom i zapravo je nagonско uobličenje nastalo kao rezultat biološke specijalizacije.

Tu, kao i svuda, Chomsky ne uspijeva zamijetiti problematiku vezanu uz porijeklo otuđenja i potpuno previda smisao simboličke kulture. Jezik je za Chomskog prirodni fenomen i kao takav nema nikakve veze s genezom ljudske kulture ili društvenog razvoja. Riječ je o izrazito nazadnoj, neradikalnoj perspektivi koja je svakako povezana s nevoljkošću toga našeg *anarhista* da dovede u pitanje određene stvari koje ne spadaju u uzak okvir njegova političkog promišljanja.

Ljetno izdanje časopisa *Anarchy* iz 1991. godine sadrži *Kratki razgovor s Noamom Chomskim o anarhiji, civilizaciji i tehnologiji*. Bio je to uistinu čudan događaj, uzme li se u obzir profesorova antipatija prema svim trima temama. Pitanje anarhije Chomsky je potpuno zanemario, posve u skladu s višegodišnjim izbjegavanjem spomenute teme. Odgovarajući na različita pitanja o civilizaciji i tehnologiji, bio je očito uznemiren i, štoviše, posve nespreman ponuditi bilo kakav smislen odgovor. Nesnošljiv prema novim pravcima mišljenja koji kritički preispituju narav civilizacije, Chomsky je pokazao nepoznavanje tog rastućeg korpusa literature i njegova utjecaja na antiautoritarni milje.

Kad je riječ o tehnologiji, Chomsky je ipak bio nešto susretljiviji, ali jednako neupućen kao i u problematiku civilizacije. U svojim odgovorima ponavljao je danas odbačene, nepromišljene protehnološke klišeje, koji među anarhistima nikako ne nailaze na potporu: tehnologija kao *oruđe*, *posve prirodna pojava* koju valja razmatrati isključivo u kontekstu specifičnih, jednako nepromišljenih oblika primjene. Chomsky na jednome mjestu ističe da su automobili savršeno u redu; problem je, smatra on, u korporacijskom upravljačkom kadru. Jednako vrijedi i za robotiku, koja kao da je pala s neba i nema svoje utemeljenje u pokušajima uspostave dominacije nad prirodom, u podjeli rada itd. U zaključku, Chomsky je izjavio kako se *problem okoliša može riješiti jedino naprednom tehnologijom*. Da: treba nam još malo dušu-razarajuće, eko-razarajuće zloćudnosti koja je stvorila noćnu moru u kojoj živimo!

U jesen, 1995. godine, Chomsky je velik dio honorara – što ga je primio za dobro posjećeno predavanje na temu vanjske politike Sjedinjenih Država – donirao organizaciji Portland Freedom and Mutual Aid, poznatom lokalnom anarhističkom informacijskom središtu. Odajući primjerenu počast dobročinitelju, informacijsko središte potrošilo je velik dio novca na unapređenje računalnog sustava, da bi nekoliko mjeseci poslije ostatak sredstava otišao na izdavanje letka kojim se promoviraju informacijsko središte i ideje koje stoje u njegovu temelju. Među navodima istaknutim u letku osobito se ističe rečenica: *Zadaća modernog industrijskog društva jest ostvarivanje onoga što je trenutačno tehnički moguće*. Pažljivom čitatelju nije potrebno navesti autora spomenutih redaka, niti je potrebno isticati smisao rečenoga. Za nas koji svojim zadatkom vidimo potpomaganje potpunog dokidanja našeg *modernog industrijskog društva*, ovakvo slavljenje njegova potpunog ostvaraja krajnje je odbojno.

U člancima objavljenim u časopisima *The Progressive* i *Z Magazine* tijekom 1996. i 1997. godine, Chomsky je eksplicite izjavio da nitko ne bi trebao podržavati *devoluciju* autoriteta Velikog

Brata – pomicanje moći od federalne vlasti prema državi i, konačno, lokalnoj razini. Taj nazadni i sramotno *anarhistički* (!) pristup izazvao je bijes čak i među izrazito reformistički nastrojenim članovima tih umjerenih časopisa.

Većina spomenutih tvrdnji pripada poznatom, otužnom, površnom prostoru blijedećeg ljevičarstva, ali je pritom važno spomenuti njihov opasan utjecaj na one koji su navodno predani ciljevima anarhizma.

Časopis *Black and Red* (1997.) donosi ponovno izdanje Chomskyjevog teksta *Objectivity and Liberal Scholarship* u kojem autor izlaže potresnu radikalnu tvrdnju prema kojoj su liberali nerijetko skrivali/iskrivljavali povijesne istine. Ponovno izdanje ovog spisa potpomogli su (i popratili uvodom) pojedini članovi *Fifth Estatea*, koji i sam polako kopni zbog sve naglašenije ljevičarske komponente. *FE* je nekoć bio živahan, napredni projekt. Sada njegovo uredništvo u Detroitu nije u stanju objaviti nešto bolje od trideset godina stare i već objavljene relikvije koja ima ukazati na težnje uredništva.

Poput Bookchina, Chomsky izlaže promašenu i neprimjerenu kritiku koja pripada prošlosti; on odlučno odbija — nije sposoban — suočiti se s rastućom krizom na svim razinama. Došlo je, međutim, vrijeme kad treba krenuti naprijed i suočiti se s punim opsegom katastrofe koja nam prijete.

Anarhistička biblioteka
Anti-Copyright

John Zerzan
Tko je Chomsky?

<http://www.stocitas.org/zerzan%20tko%20je%20chomsky.htm>

Prijevod originalno objavljen u knjizi John Zerzan: Anarhoprimitivizam protiv civilizacije,
Jesenski i Turk, Zagreb, 2004.

anarhisticka-biblioteka.net